

Partidistriktsmotion för jämlikhet – rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Den nuvarande politiken om funktionshinder har sina rötter i utvecklingen av välfärdsbygget från 60-talet. För svensk socialdemokrati var det viktigt att inkludera alla grupper i välfärden. Ett mål i partiprogrammet 1960 var att ”handikappade beredes en levnadsnivå jämförlig med övriga medborgares”. Åren därefter tog partiet initiativ till en rad reformer för att göra verklighet av den ambitionen. Framstegen väckte intresse i andra länder och bidrog till att Förenta nationerna kunde utarbeta en bindande konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Sverige var också en av de första staterna att ratificera FN-konventionen. Beslutet togs 2008 och var en absolut självklarhet. Svenska representanter hade deltagit aktivt i utarbetandet av konventionstexten. Dess artiklar speglade värderingar som formulerats av den svenska funktionsrättsrörelsen där inte minst Bengt Lindqvist varit en vägvisare. FN-konventionen omfattar både grundläggande principer om rättigheter för alla berörda och konkreta krav om åtgärder för att säkerställa att rättigheterna förverkligas.

En bärande princip är att det verkligen handlar om rättigheter. Rätten att besluta om sitt eget liv, rätten att kunna påverka och delta i samhällslivet, rätten till utbildning och kultur och rätten till fritid, möjligheter att resa och allt annat som borde vara en självklarhet rätt för varje människa. När dessa rättigheter möter hinder är det samhällets uppgift att försöka finna vägar att häva sådana problem så långt som någonsin möjligt. Alla människor ska ha möjlighet att ta del av sina rättigheter, det är den ideologiska kärnan i konventionen.

Att socialdemokratin stått bakom just den synen under många år betyder inte att arbetet för dess förverkligande är avslutat. Tvärtom, även om mycket gjorts finns fortfarande brister som måste åtgärdas. Därför är det viktigt att partiet med hög prioritet utvecklar ett program för att stärka just de rättigheter som formuleras i FN-konventionen. En sådan satsning bör inkludera en analys av relevant lagstiftning för att spåra i vilken grad viktiga normer för funktionsrätt verkligen har juridiskt stöd i svensk lag.

De officiella Ombudsmännen borde också granskas på liknande sätt, särskilt som organisationer för funktionsrätt varit kritiska mot en eller flera av de institutionerna. Vikten av lokala ombudsmän har samtidigt betonats av dessa organisationer.

Det finns också anledning att granska arbetsfördelningen mellan olika myndigheter vad gäller frågor om funktionsrätt. Oklarheter har uppenbarats under debatten kring LSS om kommunernas och Försäkringskassans respektive ansvar och om plötsliga och nya tolkningar av rättighetslagen. Myndigheten för delaktighet, MFD, har i sin årliga uppföljning visat att endast hälften av alla myndigheter, kommuner och regioner uppger att de har en färdig handlingsplan för hur lokaler, verksamhet och information ska bli tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Var femte statlig myndighet uppger att de saknar mätbara mål för att öka tillgänglighet. För kommuner och regioner är det färre än hälften som uppger att de ha mätbara mål.

Det har också visat sig att möjligheten till stöd skiftar beroende på var i landet den sökande bor. Olikheter i kommuners ekonomier och prioriteringar borde inte tillåtas leda till sådana orättvisor. Inte förvånande har denna situation också kritiserats av internationella organ för mänskliga rättigheter.

Var tionde person i arbetsför ålder har en funktionsnedsättning som påverkar deras arbetsförmåga. Idag handlar det om 655 000 personer i åldern 16–64 år. Bara varannan av dessa har ett arbete. Många av de som utestängts från arbete som en följd av ett visst funktionshinder skulle kunna ta

anställning om själva arbetsmiljön anpassades. Arbetsmarknadens parter har tagit upp detta, men bör uppmuntras till ytterligare initiativ i den riktningen. Samma gäller skolan. Ingen elev i dagens samhälle bör hindras från utbildning på grund av funktionsnedsättning. De gjorda ansträngningarna för att säkerställa att personer med nedsatt rörelseförmåga och elever med hörsel- eller synnedsättning kan delta på jämlik nivå bör fullföljas. Samma rätt till utbildningar har också barn med medicinsk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och psykisk ohälsa.

När specialklasser eller särskilda skolor är enda möjligheten är det viktigt att den anpassade verksamheten har tydliga inslag av meningsfullt lärande och förberedelse för det vuxenliv som ska komma. Ett brett program för funktionsrätten kan inte undgå att också granska samhällsplaneringen i stort, inte minst bostadssektorn, kommunala transporter och framkomligheten på gator och torg. Den instängdhet som otillgänglighet medför måste tas på allvar och beivras.

Viktiga samhällsfunktioner bör anpassas till människors verkliga behov och rättigheter. Funktionsrätten måste därför bli integrerad som en naturlig och självklar del i samhällsplaneringen. Vi behöver komma ifrån stuprörstänkandet där försämringar av stödet inom ett område får avsevärda konsekvenser för ett annat. Ett exempel är när regionerna försämrar möjligheten till arbetsresor eller när regering och riksdag förändrar bilstödet. Sådana beslut underminerar möjligheten för personer som lever med funktionsnedsättning att hävda sig på arbetsmarknaden.

Rätten till ett tryggt arbetsliv behöver även omfatta personer som arbetar inom LSS. Därför är det viktigt att göra en översyn av arbetsvillkoren för de anställda inom personlig assistans. Det behövs en socialdemokratisk politik som tar ett helhetsgrepp utifrån människors hela livssituation för att möjliggöra rätten till ett fullvärdigt liv för personer med funktionsnedsättning. Det är också vad som utlovades när Sverige ratificerade FN-konventionen.

Coronakrisen har demonstrerat behovet av ytterligare satsning på rättvisa för personer med funktionsnedsättning. Åtgärder krävs och de får inte undermineras av förment ekonomiska skäl. Sanningen är att vi inte har råd att hålla människor utanför gemenskapen. Ett samhälle som grundar sig på jämlikhet och delaktighet måste vara trovärdig i sitt samhällsbygge.

Socialdemokratin måste gå i spetsen för att driva en politik som säkerställer verklig rättvisa och jämlikhet för personer med funktionsnedsättningar och inte hindras av kvarsläpande fördomar, maktstrukturer och bristande tillgänglighet. Därför föreslår vi att partiet tillsätter en särskild kommitté med uppgift att utveckla ett effektivt program för att möta de problem som nämns i denna motion. Ambitionerna bör vara höga.

Socialdemokraterna i Stockholm yrkar att:

1. Socialdemokraterna tillsätter en särskild kommitté inom partiet med uppgift att utarbeta ett program för effektiva åtgärder att säkerställa rättigheter för personer med funktionsnedsättning i linje med krav i FN:s konvention om funktionsrätten.
2. Socialdemokratiska partiet säkerställer att den egna organisationens verksamhet är tillgänglig för alla oavsett funktionsförmåga.
3. Socialdemokraterna ska verka för att FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning bör vara en ledtråd i det fortsatta arbetet att säkerställa fulla mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Kunskap om konventionen och dess krav bör vara en del av relevant yrkesutbildning.
4. Socialdemokraterna ska verka för att funktionsrätten skyddas i lag och genom effektiva insatser på ombudsmannanivå.

5. Socialdemokraterna ska verka för att åtgärder bör vidtas för att öka kunskapen om funktionsnedsättning i hela samhället.
6. Socialdemokraterna ska verka för att förståelse bör spridas för att det självklart finns skillnader mellan personer med funktionsnedsättning, inte minst kopplat till kön, utländsk bakgrund och ålder.
7. Socialdemokraterna ska verka för att det bör vara en samhällelig ambition att förhindra att funktionshinder automatiskt leder till ett liv i fattigdom. Trygghetssystemen måste fungera.
8. Socialdemokraterna ska verka för att arbetslösheten och den ekonomiska ojämlikheten för personer med funktionsnedsättning bör motverkas genom bättre möjligheter till utbildning och arbete.
9. Socialdemokraterna ska verka för att jämlik hälso- och sjukvård ska gälla för alla oavsett funktionsförmåga.
10. Socialdemokraterna ska verka för att alla barn med funktionsnedsättning får samma rättighet till skolgång som alla andra. Åtgärder krävs för att säkerställa bland annat att rullstolsburna och elever med hörsel- och synproblem kan delta i skolan jämlik nivå.
11. Socialdemokraterna ska verka för att LSS måste kunna leva upp till ambitionen att den enskilde genom stödinsatser ska tillförsäkras goda levnadsvillkor och få möjlighet att leva som andra.
12. Socialdemokraterna ska verka för att stöd till personer med funktionsnedsättning inte ska vara beroende av bostadsort. Rättigheterna ska vara desamma i regioner och kommuner över hela landet.
13. Socialdemokraterna ska verka för att stadsplanering, bostadsbyggande och transportsystem ska vara anpassade med hänsyn till funktionsrätten.
14. Socialdemokraterna ska verka för att myndigheter, kommuner och regioner bör söka dialog med enskilda organisationer som verkar för funktionsrätten. Forskning, kunskap och innovation bör uppmuntras.
15. Socialdemokraterna ska verka för att det i arbetet för en bättre personlig assistans även tas hänsyn till arbetsrätten för de som arbetar inom personlig assistans.
16. Socialdemokraterna ska verka för att den digitala åldersbarriären och det organiserade lurendrejeriet mot äldre stoppas och förebyggs genom exempelvis utbildning och möjligheter till att kunna använda ett icke-digitalt alternativ för kontakt med väsentliga samhällsfunktioner.